

Universitätsbibliothek Wuppertal

Avctores Latinae Lingvae In Vnvm redacti corpvs

Godefroy, Denis

[Genevae], 1585

Liber XIII

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-85](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-85)

prehensæ manum tingunt, vnde *blatæum colorem* dicunt. Hoc autem animal lucem videre non patitur, contrarium muscæ. Nam *musca* lucipera, & *blatta* lucifuga est. Per noctem enim tantum ambulat. *Papilioes* auiculæ sunt: quæ maximè abundant florentibus maluis, quibus vermiculos stercore suo faciunt nasci. *Locustæ* quod pedibus sit longis, veluti hasta, vnde & eam Græci tam maritimam quam terrestrem hastago appellant. *Cicadæ* ex cuculorum nascuntur sputo, hæ in Italia apud Reginos multæ sunt, nec vsquam alibi. *Musca* ex Græco venit, sicut & mus. Hæ sicut & apes necatæ in aqua, aliquoties post vnius horæ spacium reuiuiscunt. *Cynomys* Græcè vocatur, id est musca canina. Nam *κύων*, Græcè canis vo-

catur. *Culex* ab aculeo dicitur, quod sanguinem sugat. Habet enim in ore fistulam, in modum stimuli, qua carnem terebrat: ut sanguinem bibat. *Cyniphes* muscæ minutissimæ sunt, sed aculeis permolestæ, quibus tertia plaga superbus populus Ægyptiorum cæsus est. *Oestrum* animal armatis aculeis permolestum. *Oestrum* autem Græcum est: quod Latine a-filus, vulgo tabanus vocatur. *Bibiones* sunt qui in vino nascuntur, quos vulgo *mustiones* à musto appellant. vnde & Afranius, Cum ad me expectas & fabulari incipis, ex ore in oculis tuis bibiones inuolant. *Gurgulio* dicitur, quia penè nihil aliud est nisi guttur.

ISIDORI HISPAN- LENSIS EPISCOPI ORI- GINVM SIVE ETYMOLOGIARVM

LIBER XIII.

CAPITA LIBRI DECIMITERTII.

1	<i>De mundo.</i>	12	<i>De aquis.</i>
2	<i>De atomis.</i>	13	<i>De diuersitate aquarum.</i>
3	<i>De elementis.</i>	14	<i>De maris nomine.</i>
4	<i>De cælo.</i>	15	<i>De oceano.</i>
5	<i>De partibus cæli.</i>	16	<i>De mediterraneo mari.</i>
6	<i>De circulis cæli.</i>	17	<i>De sinibus maris.</i>
7	<i>De aere & nube.</i>	18	<i>De astibus & fretis.</i>
8	<i>De tonitruo.</i>	19	<i>De lacis & stagnis.</i>
9	<i>De fulminibus.</i>	20	<i>De abyssis.</i>
10	<i>De arcu & nubium effectibus.</i>	21	<i>De fluminibus.</i>
11	<i>De ventis.</i>	22	<i>De diluuiis.</i>

Prefatiuncula in librum sequentem.

IN hoc libello quasi in quadam breui tabula quasdam cæli causas, situsque Terrarum & maris spacia annotauimus, ut in modico lector ea percurrat, & compendiosa breuitate etymologias eorum causasque cognoscat.

De mundo. CAP. I.

MVNDVS est cælum, terra, mare, & quæ in eis sunt opera Dei, de quo dicitur, Et mundus per ipsum factus est. Mundus Latine à philosophis dicitur, quod in sempiterno motu sit, ut cælum, sol, luna, aer, maria. Nulla enim requies eius elementis concessa est, ideoque semper in motu est. Vnde & animalia Varroni videntur elemen-

ta, quoniam per semetipsa, inquit, mouentur. Græci vero nomen *mundo* de ornamento accommodauerunt, propter diuersitatem elementorum, & pulchritudinem siderum. Appellat enim apud eos *κόσμος*, quod significat ornamentum. Nihil enim mundo pulchrius oculis carnis aspicimus. Quatuor autem esse constat *climata mundi*, id est plagas, Orientem, Occidentem, Septentrionem & Meridiem. *Oriens* ab exortu solis nuncupatus. *Occidens* quod diem faciat occidere & interire. Abscondit enim lumen mundo & tenebras superin-

ducit. *Septentrio* autē à septē stellis axis vocatur quæ in ipso reuolutæ rotantur. Hic propriè & vertex dicitur, eo quòd vertitur, sicut ait poeta, Vertitur interea cælum. *Meridies*, vel quia ibi sol faciat mediū diem quasi medidies, vel quia tūc purius micat æther. *Merum* enim purum dicitur. *Ianus celi* due sunt, *Oriens & occasus*. nam vna porta sol procedit, alia se recipit. *Cardines* autem mundi duo, *septentrio & meridies*, in ipsis enim voluitur cælum.

De atomis. CAP. II.

Atomos philosophi vocant quasdam in mundo corporum partes tam minutissimas, vt nec visui pateant, nec *τομὴν*, id est sectionem recipiant, vnde & *ἄτομος* dicti sunt. Hi per inane totius mundi irrequietis motibus volitare, & huc atque illuc ferri dicuntur, sicut tenuissimi pulueres, qui infusi per fenestras radiis solis videntur, ex iis arbores & herbas & fruges omnes oriri, & ex iis ignem & aquam, & vniuersa gigni atq; constare quidam philosophi gentium putauerunt. Sunt autem atomi aut in corpore: aut in tempore: aut in numero: aut in litera. In corpore, vt lapis. Diuides eum in partes & partes ipsas diuidis in grana, veluti sunt arenæ, rursumque ipsa arenæ grana diuide in minutissimum puluerem: donec si possis peruenias ad aliquam minutiam quæ iam non sit quæ diuidi vel secari possit. Hoc est atomus in corporibus. In tempore verò, sic intelligitur atomus. Annus verbi gratia diuides in menses: menses, in hebdomadas: hebdomadas in dies: dies, in horas, adhuc partes horarum admittunt diuisionem quousque peruenias ad tantum temporis punctum, & quandam momenti stillam, vt per nullam morulam produci possit, & ideo iam diuidi non potest, hoc est atomus temporis. In numero, vtputa octo diuiduntur in quatuor: rursum quatuor in duo: deinde duo in vnum. Vnus autem atomus est, quia infecabilis est, sic & in litera. nam orationem diuidit in verba: verba autē in syllabas: syllabam autem in literas. Litera pars minima atomus est: nec diuidi potest. Atomus ergo est, quod diuidi non potest, vt punctus in geometria. Nam *τομὴν* Græcè sectio dicitur, *ἄτομος*, quod secari nequit.

De elementis. CAP. III.

YANI Græci rerum quandam primam materiam dicunt: nullo profus modo formatam, sed omnium corporalium formarum capacem, ex qua visibilia hæc elementa sunt. vnde & ex eius deriuatione vocabulum acceperunt. Hanc *ἄνω* Latini materiam appel-

lauerunt, ideo quia omne informe vnde aliquid faciendum est semper materia nuncupatur. Proinde & eam poeta *syluam* nominauerunt. Nec incogruè, quia materia syluarum sunt. Græci autem elementa *στοιχία* nuncupant, eo quòd sibi societatis concordia & cōmunionem quadam conueniant. Nam sic ea inter se naturali quadam ratione iuncta dicuntur, vt modò originem ab igne repetentes vsque ad terram: modò à terra vsque ad ignem, vt ignis quidem in aera desinat, aer in aqua densetur, aqua in terram crassecat, rursumque terra diluatur in aquam, aqua rarescat in aerem, aer in ignem extenuetur. Quapropter omnia elementa omnibus constat inesse: sed vnum quodque eorum ex eo quòd amplius habet accepisse vocabulum. Sunt autem diuina prouidentia propriis animantibus distributa. nam cælum angelis, aerem volucris, mare piscibus, terram hominibus, cæterisque animantibus creator ipse impleuit.

Decalo. CAP. IIII.

Cœlum vocatum est, eo quòd tanquam cælatum vas impressa lumina habeat stellarum veluti signa. Nam *cælatum* dicitur vas quod signis eminentioribus refulget: distinxit enim cum Deus claris luminibus, & impleuit: solis scilicet & lunæ orbe fulgenti, & astrorum micantium splendentibus signis adornauit. Alias autem à superiore cælando. Hoc autem Græcè *ὀψανος* dicitur *ὄψον ὀψῶν*, id est à videndo, eo quòd aer perspicuus sit, & ad speculandum purior. Cælum autem in Scripturis sanctis ideo *firmamentum* vocatur, quòd sit cursu siderum & raris legibus fixisq; firmatum. Interdum & *cælum* pro *aere* accipitur, vbi venti & nubes, procellæ & turbines sunt. Lucretius, Cælum quod dicitur aer. Et Psalmus Volucres cœli appellat: cum manifestum sit aues in aere volare: & nos in consuetudine hunc aerem cælum appellamus. nam cum de sereno vel nubilo quærimus, aliquando dicimus: qualis est aer? aliquando, quale est cælum?

De partibus celi. CAP. V.

Aether locus est in quo sidera sunt, & significat eum ignem quia toto mundo in alterum separatus est. Sanè æther est ipsum elementum: *ἄθερ* verò splendor ætheris, & est sermo Græcus. *Sphæra* cœli dicta, eo quòd species eius in rotundum formata sit: sed & quicquid tale est à volubilitate *Sphæra* à Græcis dicitur, sicut & pilæ quibus ludunt infantes. Nam philosophi dicunt cælum in *Sphæra* figuram vndique esse conuexum: omni

omnibus partibus æquale, concludens terrā in media mundi mole libratam. Hoc moueri dicunt, & motu eius sidera in eo fixa ab oriente vsque ad occidentem circuire, septentrionibus breuiores giros iuxta cardinem peragentibus. *Axii* est septentrionis linea recta: quæue per mediam pilam Sphæræ tendit, & dictus axis: quod in eo Sphæra vt rota voluitur, vel quia ibi plaustrum est. *Cardines* extremæ partes sunt axis, & dicti cardines, eo quod per eos vertitur cœlum. *Polis* sunt circuli qui currunt per axem. Horum alter est *septentrionalis*, qui nunquam occidit, appellaturque *Boreus*: alter *australis* qui nunquam videtur, & *austrothos* dicitur, & dicti *poli* quod sint axium circuli ex vsu plaustrorum, à poliædo scilicet nominati, sed *polus Boreus* semper videtur: *Austrothos* nunquā, quia dextra cœli altiora sunt, pressa Austri. *Cœuxa* extrema cœli sunt, à curuitate dicta. Nam conuexum curuum est & inclinatum, & in modum circuli flexū. *Lacteus circulus* via est quæ in Sphæra videtur, à candore dicta, quia alba est: quam aliqui dicunt viam esse quam circuit sol, & ex splendoris ipsius transitu ita lucere.

De circulis cali. CAP. VI.

Habitatio ista *circulorum* distincta *zonis*, quasdam partes temperie sua incolere permittit, quasdam negauit, enormitate frigoris aut caloris. *Zona* autem ipse quinque sunt, quæ ideo *zonæ* vel circuli appellantur, eo quod in circumductione Sphæræ existunt. Quorum *primus circulus* ideo *arcticus* appellatur, eo quod inter enim *Arcturi* signa inclusa perspicitur, quæ à nobis in visarum specie ficta septentriones appellantur. *Secundus circulus* ex eo *æquinoctialis* dicitur, quia in eo circulo sol aquilonis finibus æstatem faciens ultra eum circulum non transit: sed statim reuertitur, & inde *tropicus* appellatur. *Tertius circulus* *æquinoctialis*, qui à Latinis ideo *æquinoctialis* appellatur, eo quod sol cum ad eum orbem peruenit: æquinoctiū facit. *quæ* enim Latine dies dicitur atque nox quo circulo dimidia spheræ pars constituta prospicitur. *Quartus circulus* antarcticus vocatur: eo quod contrarius sit circulo quæ arcticum nominamus. *Quintus circulus* *hiemalis* dicitur, qui à Latinis *hiemalis* siue *brumalis* appellatur, ideo quia cum sol ad eum circulum peruenit, hiemem iis qui ad Aquilonem sunt facit, æstatem autem iis qui in Austri partibus commorantur. *Zodiacus autem circulus* est, qui duodecim continet signa, & dicitur *zodiacus*, id est ab animalibus, ita dicitur.

De aere & nube. CAP. VII.

Aer inanitas plurimum habens admixtum raritatis quam cætera elementa.

De quo Virgilius, *Lögum* per inane secutus. Aer dictus *æther* à *æther*, ab eo quod ferat terram, vel ab eo quod feratur. Hic autem partim ad cælestem, partim ad terrenam materiam pertinet. Nam ille subtilis, vbi ventosi ac procellosi motus non possunt existere, ad cælestem pertinet partem, iste verò turbulentior, qui exhalationibus humidis corporefcit, terræ deputatur, quique ex se multas species reddit. nam commotus ventos facit, vehementius concitatus, ignes & tonitrua: contractus, nubila: conspissatus, pluuiam: congelantibus nubibus niuem: turbulentius congelantibus densioribus nubibus, grandinem: distentus, serenum efficit. nam *aerem densum* nubem esse constat: *nubem rarefactam & solutam*, aerem. *Nubes* dicta ab obnubendo, id est operiendo cœlum, vnde & *nuptæ* quod vultus suos velat, vnde & *Neptunus* quod nubat, id est mare & terram regat. *Nubes* autem aeris densitas facit. *Venti* enim aerem conglobant, nubemque faciunt, vnde est illud, Atque in nubem cogitur aer.

De tonitruo. CAP. VIII.

Tonitruum dictum quod sonus eius terreat. nam tonus, sonus. Qui ideo interdum tam graui ter concutit omnia, ita vt cœlum discidisse videatur, quia cum procella vehementissimi venti nubibus se repente immiserit: turbine inualefcere, exitumque querente: nubem quam excantauit, impetu magno profcindit, ac sic cum horrendo fragore defertur ad aures. Quod mirari quis non debet, cum vesicula quamuis parua magnū tamen sonitum displosa emittat. Cum tonitruo autem simul & *fulgura* exprimit: sed illud celerius videtur, quia clarum est: hoc autem ad aures tardius peruenit. *Lux* autem quæ apparet ante tonitruum, alibi *fulgor* vocatur. Quæ vt diximus, ideo ante videtur, quia clarum est lumen, tonitruum autem ad aures tardius peruenit.

De fulminibus. CAP. IX.

Fulgur & fulmen ictus celestis iaculi à feriendo dicti. *Fulgere* enim ferire est ac percutere. *Fulgura* autem collisa nubila faciunt. nam omnium rerū collisio ignem creat, vt in lapidibus cernimus, vel attritu rotarū, vel in siluis arborum: simili modo in nubibus ignis, vnde & prius nubila sunt, deinde ignes. Ex vento autem & igne fulmina certum est in nubibus fieri & impulsu ventorum emitti. Ideo autem fulminis ignem vim habere maiorem ad penetrandum, quia subtilioribus elementis factus est, quam noster, id est qui nobis in vsu est. Tria sunt autem eius nomina, fulgur, fulgor, & fulmen. *Fulgur*, quia tangit:

fulgor, quia incendit & vrit: fulmen, quia findit, ideo & cum trinis radiis pinguntur.

De arcu & nubium effectibus. CAP. X.

Arcus caelestis dicitur à similitudine curuati arcus. Iris huic propriū nomen est. Et dicitur iris quasi aeris, id est quod per aerem ad terras descendit. Hic autem à sole respicendit dum cauae nubes ex aduerso radium solis accipiunt, & arcus speciem fingunt, cui varios colores illa dat res, quia aqua tenuis, aer lucidus, & nubes caligantes irradiata ista varios creat colores. Pluuia dicitur, quod fluat quasi fluuia. Nascuntur enim de terrae & maris anhelitu, quae, cum altius eleuatae fuerint, aut solis calore resolutae, aut vi ventorum compressae stillantur in terris. Nimbis est densitas nubis intempesta & obscura, & inde nimbus à nube. Sunt autem nimbi repentini & praecipites pluuiae. nam pluuia vocamus lentas & iuges quasi fluuias, vel quasi fluentes. Imbres autem & ad nubes & ad pluuias pertinent: dicti à Graeco vocabulo quod terram inebriant ad germinandum. Ex his enim cuncta creantur. vnde & Lucretius, Ex igni terra atque anima nascuntur & imbri. est autem nomen Graecum. Grando appellata, quod forma eius granorum similitudinem habeat. Haec autem ventorum rigore durantur in nube, ac solidantur in niuem, ruptoque aere soluuntur. Nix à nube vnde venit. Glacies à gelu & aqua quasi gelacies, id est gelata aqua. Gelu autem quod eo stringatur tellus, quippe terra dicitur. Tunc autem maiori gelu stringitur terra, cum fuerit nox serena. Pruina est matutini temporis frigus: quod inde pruinae nomen accepit, quia sicut ignis vrit. vnde enim ignis, vrere verò & ad solem & ad frigus pertinet. Nam vno sermone duo diuersa significantur, pro eo quod vnum effectum habent. Similis enim est vis & caloris & frigoris, vnde & vtraque saxa rumpunt. Nam & calor vrit, vt est, Vritur infelix Dido. Item frigus vrit, vt est, Aut boreae penetrabile frigus adurat. Ros Graecum est, quod illi à ῥοσ dicunt. Alij ros putant dictum, quia rarus est non spissus, vt pluuia. Nebula inde dicta, vnde & nubila, ab obnubendo, hoc est operiendo terram, siue quod nubes volans faciat. Exhalat enim valles humidae nebulas & sunt nubes, inde nubilum, inde niues. Nebulae autem ima perunt cum serenitas est, summa cum nubilum. Caligo umbra est de spissitudine aeris effecta. Et dicta caligo, quod maxime aeris calore gignatur. Tenebrae dicuntur quod teneant umbras. Nihil enim sunt tenebrae, sed ipsa lucis absentia tenebrae dicuntur: sicut silentium non aliqua res est: sed vbi sonus non est, silentium dicitur, sic tenebrae non aliquid sunt: sed vbi lux non est, tenebrae dicuntur. Umbra est aer

carens sole. dictum autem quod fiat cum solis obiciuntur radiis. Est autem mobilis & certa, & ex solis circuiu, & ex motu ventorum. Nanque quoties mouetur in sole, nobiscum moueri videtur: quia vbi quoquo loco à radiis solis obstitimus, proinde illi lumen auferimus. sicque ingredi nobiscum umbra, & gestus nostros videtur imitari. Lux ipsa substantia: lumen quod à luce manat, id est candor lucis. sed hoc confundunt auctores.

De ventis. CAP. XI.

Ventus aer commotus & agitatus: & pro diuersis partibus caeli, nomina sortitur diuersa. dicitur autem ventus, quod sit vehemens & violentus. Vis enim eius tanta est, vt non solum saxa & arbores euellat, sed etiam celum terramque conturbet, maria commoueat. Ventorum quatuor principales spiritus sunt. Quorum primus ab oriente Subsolanus, à meridie Ausfer, ab occidente Favonius, à septentrione eiusdem nominis ventus aspirat habens geminos hinc inde ventorum spiritus. Subsolanus à latere dextro Vulturum habet, à laevo Eurum. Ausfer à dextris Euroaustrium, à sinistris Austroafricum. Favonius à parte dextra Africum, à laeva Corum. Porro Septentrio à dextris Circium, à sinistris Aquilonem. Hi duodecim venti mundi globum flatibus circumagunt. Quorum nomina propriis ex causis signata sunt. Nam Subsolanus ventus, eo quod sub ortu solis nascatur. Eurum, eo quod ab Eo fiat: id est ab oriente. Est enim Subsolano coniunctus. Vulturum, quod alte tonat: de quo Lucretius, Altitons Vulturum & Ausfer fulmine pollens. Ausfer ab hauriendo aquas vocatus. vnde & crassum aerem facit, & nubila nutrit. Hic Graecè ῥοσ appellatur, propter quod interdum corrupto aere nascitur, Ausfer flans in reliquis regiones transmittit: sed sicut Ausfer pestilentiam gignit, sic Aquilo repellit. Euroauster dictus, quod ex vna parte habeat Eurum: ex altera Austrum. Austroafricum: quod iunctus sit hinc inde Austro & Africo. Iple & Libanotus, quod sit ei Libi hinc & inde Notus. Zephiro Graeco nomine appellatus, eo quod flores & germina eius flatu viuificentur. Hic Latine Favonius dicitur propter quod foueat quae nascuntur. vnde est illud, Et zephiro putris se gleba resoluit. Austro autem flores soluuntur, zephiro fiunt. Africus à propria regione vocatus. In Africa enim initium standi sumit. Corus est qui ab occidente aestiuo flat. & vocatus Corus, quod ipse ventorum circulum claudat, & quasi chorum faciat. Hic antea Caurus dictus, quem plerique Argesten dicunt, non vt imprudens vulgus Agreste. Septentrio dictus, eo quod à circulo septentrionalium cōsurgit: quae vertice se mundo resupinato capite ferri videtur. Circius dictus, eo quod Coro sit iunctus. Hic

Hispa-

Hispani *Galicum* vocant, propter quod eis à parte Gallicia fiat. *Aquilo* dicitur, eo quod aquas stringat & nubes dissipet. Est enim gelidus ventus & siccus. Idem & *Boreas*, qui ab Hyperboreis montibus fiat. Inde enim origo eiusdem venti est, vnde & frigidus. Natura enim omnium septentrionalium ventorum frigida & sicca est: australium humida & calida. Ex omnibus autem ventis duo cardinales sunt, *Septentrio* & *Auster*. *Etesie* autem flabra Aquilonis sunt, quibus nomen inditum est, quod certo anni tempore flatus agere incipiunt. *Etesie* enim Græcè, annus Latine dicitur. Hæc autem cursum rectum à Borea in Ægyptum ferunt: quibus *Auster* contrarius est. Duo sunt autem extra hos vbique spiritus magis quam venti, aura & altanarum. *Aura* ab ære dicta, quasi aërea, quod lenis sit motus aeris. Agitatus enim aer auram facit, vnde & *Lucretius*, *Aereas auras*. *Altanarum*, qui in pelago est per deriuationem ab alto, id est mari vocatus. Nam altus est flatus in ripis quem diximus auram. Nam aura terræ est. *Turbo* est volubilitas ventorum, & turbo dicitur à terra quod ventus confurgit, & terram in circuitum mittit. *Tempestates* aut pro tempore dicitur, sicut vbique historiographi solent, dum dicunt, ea tempestate: aut ab statu cæli, quia magnitudine sui multis diebus oritur. Verno autem & autumnali tempore quam maximæ sunt tempestates: quando nec plena est æstas, nec plena hyems: vnde medium & confine vtriusque temporis ex coniunctione aerum contrariorum efficiuntur tempestates. *Fragor* à fracturarum rerum nominatus est sonitus: quia sicca quæque & arida frangit facillè. *Procella* ab eo quod percellat, id est percussit & euellit. Est enim vis venti cum pluuia. *Procellæ* enim aut de fluminibus aut de ventis fiunt. Nihil autem velocius ventis, vnde & propter celeritatem tam ventos quam fulmina alata fingunt poete, vt *Alatis* viribus *Austri*.

De aquis. CAP. XII.

Aqua dicta quod superficies eius æqualis sit. Hinc & æquor appellatum, quia æqualiter sursum est. Duo autem sunt validissima vitæ humanæ elementa ignis & aqua: vnde grauius damnantur quibus ignis & aqua interdicitur. Aquarum elementum cæteris omnibus imperat. Aquæ enim cælum temperant, terram fecundant, aerem exhalationibus suis incorporant, scandunt in sublimè, & cælum sibi vendicant: quid enim mirabilius aquis in celo stantibus? Parum sit in tantam peruenisse altitudinem: rapiunt & secum piscium examina: effusa, omnium in terra nascentium causa sunt. Fruges gignunt, arbores frutices herbalesque producunt, lordes detergant, peccata abluunt, potum cunctis

animantibus tribuunt.

De diuersitate aquarum. CAP. XIII.

Aquarum nature multa est diuersitas. Aliæ enim salis, aliæ miri, aliæ aluminis, aliæ sulphuris, aliæ bituminis, aliæ curam morborum adhibentes. Nam iuxta Romam Albulæ aquæ vulneribus medentur. In Italia fons *Cicer*, oculorum vulnera curat. In Æthiopia lacus est quo perfusa corpora velut oleo nitescunt. *Zamæ* fons in Africa canoras voces facit. Ex *Clitorio* lacu Italia qui biberint, vini redium habent. In *Chio* insula fontem esse dicunt, quo hebetes fiunt. In *Bœotia* duo fontes alter memoriam: alter obliuionem affert. *Cizici* fons, amorem *Veneris* tollit. *Bœotia* lacus furialis est: de quo qui biberit ardore libidinis exardescit. In *Campania* sunt aquæ, quæ sterilitatem feminarum, & virorum insaniam abolere dicuntur. In Æthiopia fonte rubro qui biberit lymphaticus fit. *Lechnus* fons *Arcadia* abortus fieri non patitur. In *Sicilia* fontes sunt duo, quorum vnus sterilem fecundat, alter fecundam sterilem facit. In *Thestalia* duo sunt flumina: ex vno bibentes oves nigras fieri ferunt: ex altero albas, ex vtroque varias. *Clitumnus* lacus in *Vmbria* maximos boues gignit. *Reatinis* paludibus iumentorum ungulas indurari dicunt. In *Asphaltite* lacu Iudæa nihil mergi potest quicquam animam habes. In *India* *Siden* vocatur stagnum, in quo nihil immatat, sed omnia merguntur. At contra in *Alce* lacu per *Porcidamum* omnia fluitant, nihil mergitur. *Marside* fons in *Phrygia* saxa generat. In *Achaia* aqua profluit è *laxio* *Stix* appellata, quod ilico potata interficit. *Celomum* stagnum *Sicilia* tetra odore abigit proximantes. Fons est in *Africa* circa templum *Ammonis* qui humoris nexibus humum stringit. *Fauillas* etiam in cespitem solidat. Fons *Iob* in *Idumæa* quater in anno colorem mutasse dicitur, id est puluerulentum, sanguineum, viridem, & limpidum: trinis mensibus in anno tenens ex his vnum colorem. In *Trogodytis* lacus est, ter in die fit amarus & deinde toties dulcis. Fons *Siloa* ad radicem montis *Sion*: non iugibus aquis, sed in certis horis diebusque ebullit. In *Iudæa* quondam riuus sabbatis omnibus siccabatur. In *Sardinia* fontes calidi oculis medentur, fures arguunt. Nam cæcitate detegitur eorum facinus. In *Epiro* esse ferunt fontem, in quo faces extinguuntur accense, & accenduntur extinctæ. Apud *Garamantes* fontem esse aiunt ita algentem die, vt non bibatur: ita ardentem nocte, vt non tangatur. Iam verò in multis locis aquæ manant perpetim feruentes, tanta vi vt balnea calefaciant. Quædam enim terre sunt quæ multum sulphuris & aluminis habent. Itaque cum per venas calentes aqua frigida venit, vicino sulphuris calore contacta excædefcit: nec talis ab origine effluit, sed permucatur dum venit. Sulphur enim alumenque

secum ferunt aquæ, utrâque materiam igne plenam marisque motibus incalescentem.

De maris nomine. CAP. XIII.

Mare est aquarum generalis collectio. Omnis enim congregatio aquarum siue salia sint, siue dulces, abusuè maria nuncupantur, iuxta illud, Et congregationes aquarum vocavit maria. Propriè autem mare appellatum, eo quòd aquæ eius amaræ sint. Equor autem vocatum, quia æqualiter sursum est: & quamuis aquæ fluctuantes velut montes erigantur: sedatis rursus tempestatis adæquantur. Altitudo enim maris diuersa est: indiscreta tamen dorsus eius æqualitas. Ideo autem mare incrementum non capere, cum omnia flumina & omnes fontes recipiat, hæc causa est: partim, quòd influentes vnda ipsa magnitudo eius non sentiat, deinde quòd amara aqua dulce fluentum consumat, vel quòd ipsæ nubes multum aquarum ad se attrahant, siue quòd illam partim venti auferat, partim sol exsiccat, postremum quòd per occulta quædam terræ foramina percolatur, & ad caput annuum fontèsq; reuolutum recurat. Maris autem certum non esse colorem: sed pro qualitate ventorum mutari. Nam modò flauum est, modò luculentum, modò atrum.

De Oceano. CAP. XV.

Oceanum Græci & Latini ideo nominant eo quòd in circuli modo ambiat orbem: siue à celeritate, eo quòd ocyus currat. Item quia ut cælum purpureo colore nitet. Oceanus quasi *purpureus*. Iste est qui oras terrarum amplectitur, alternisq; æstibus accedit atq; recedit. Respirantibus enim in profundum ventis aut remouet maria, aut resorbet. Quæque à proximis regionibus diuersa vocabula sumpsit: ut Gallicus, Germanicus, Scythicus, Caspius, Hircanus, Athlanticus, Gaditanus. Nam *Gaditanum fretum* à Gadibus dictum, vbi primò ab Oceano maris magni limen aperitur. Vnde & Hercules cum Gadibus peruenisset, columnas ibi posuit, sperans illic esse orbis terrarum finem.

De mediterraneo mari. CAP. XVI.

Mare magnum est quod ab occasu ex Oceano fluit, & in meridiè vergit, deinde ad septentrionem tendit. Quòd inde magnum appellatur, quia cætera maria in comparatione eius minora sunt. Istud est *mediterraneum*: quia per mediam terram vsque ad orientem perfunditur, Europam & Africam. Aliamque determinans: Cuius prima partis

sinus, qui Hispaniis perfunditur, *Ibericum* & *Balearicum* appellatur. Deinde *Gallicus*, quæ Narbonensem prouinciam alluit. Mox *Ligusticus*, qui iuxta Genuam urbem est proximus. Post hæc *Tyrrhenus* qui Italiam attingit: quem Græci Ionium, Itali inferum vocant. Deinde *Siculus*, qui à Sicilia vsque ad Cretam vadit. Deinde *Creticus*, qui in Pamphiliam & Ægyptum pertendit. Inde *Hellepontus*, qui in septentrionem retorquens, anfractibus magnis iuxta Græcias & Illyricum in angustias septem stadiorum stringitur: quo Xerxes ponte nauibus facto in Græciâ commecauit. Ibi est Abydos. Inde diffusus ab æquore patète rursus stringitur & facit *Propontidem*, qui mox in quingentos passus coartatur, fitque *Bosphorus Thracicus*, quo Darius copias transportauit. Inde Ponticus sinus amplissimus à tergo *Meotidis paludis*, quod mare ex multitudine fluminum dulcius quam cætera, nebulosumque & breuius est, vnde & *Ponticum* vocatum, quòd sit breuius, atq; præter phocas & thynnos atque delphinus, alias beluas maiores non patitur. Sicut autem terra dum vna sit, pro diuersis locis variis appellatur vocabulis: ita & pro regionibus hoc mare magnum diuersis nominibus nuncupatur. Nam *Ibericum* & *Asiaticum* à prouinciis dictum: ab *insulis*, *Balearicum*, *Siculum*, *Creticum*, *Cyprium*, *Ægeum*, *Carpatium*. Nam inter *Tenedum* & *Chium*, saxum est in mari potius quàm in insula, quòd videntibus procul capræ simile creditur, quam *Ægæa* nuncupant, vnde & *Ægeum* mare est dictum, sic & *Carpatium* mare inter Ægyptum & Rhodum ab insula Carpatho illic posita. *Agentibus*, *Gallicum*, *Aulonium*, *Dalmaticum*, *Ligusticum*. Ab oppidis *Argolicum*, *Corinthium*, *Tyrium*, *Adriaticum*. Nam *Adria* quædam ciuitas Illyrico mari proxima fuit, quæ *Adriatico* mari nomen dedit. *A positione celi*, ut superum & inferum, quòd sit oriens superior, occidens inferior. Est autem *Tuscum* & *Adriaticum*. *A memoria regis*, ut *Ioniū*. Io quippe rex fuit Græciæ, vnde *Iones Athenienses*. Hoc mare & *Tyrrhenum* dictum: siue quòd *Tusciam* alluit: id est *Tyrrhenum*, siue à *Tyrrhenis* nautis qui se in hoc mare præcipitauerunt. Et sciendum *Ionium* sinum esse immensum, ab *Ionis* vsque ad *Siciliam*, & huius partes esse *Adriaticum*, *Achaicum* & *Epiroticum*, *A moribus accolarum*, alibi *Euxinus*, *Axenus* antea appellatus est. *A castibus hominum* qui ceciderunt in mari, ut *Helleponticum*, *Icarium*, *Myrteum*. Nam *Myrteum* mare dictum à *Myrtili* lapsu, quòd illic ab *Oenomaos* præcipitatus sit. *Icarus* verò *Cretensis*, ut fabulæ ferunt, altiora petens, pennis solis calore solutis mari in quo cecidit nomine imposuit. *Euxinus* quoque, cum *Helle* sorore sua fu-

sua fugiens insidias nouercales, conscendit nauem signum arietis habentem, qua liberatus est. Helles autem foror eius perpeffa naufragium decidit in mari, & mortua Hellesponto mari dedit nomen. *Ab ordine, flucta Propontidis.* Nam dictum Propontum, quia pontum præuenit. Idem & a *transitu* vel *angustis meatibus boum* Bosphorus. *Egyptium* autem pelagus *Afix* datur, Gallicum *Europæ*, *Aficum* *Libyæ*. His ut quæque proxima sunt, venerunt in partes. *Pelagus*, autem est latitudo maris sine litore & portu. *Græco nomine* *ἄνεμος*, hoc est à latitudine dictum, vnde & *plagia*, eo quod sint importuosa.

De sinibus maris. CAP. XVII.

Sinus, dicuntur maiores recessus maris, ut *Sin* mari magno *Ionius*: in Oceano, *Cassius*, *Indicus*, *Persicus*, *Arabicus*, qui & *mare rubrum*, qui Oceano ascribitur. *Rubrum* autem *mare* vocatum, eo quod sit roseis vndis infectum: non talem naturam habet, qualem videtur ostendere, sed vicinis litoribus vitatur gurges atque inficitur, quia omnis terra quæ circumstat pelago rubra est & sanguineo colori proxima. Ideoque inde minium acutissimum excerpitur, & alij colores quibus pictura variatur. Ergo cum terra habeat hanc naturam: fluctibus subinde diluitur. & quicquid adhæsum est, in colorem cadit. Ob hoc etiam in iis litoribus gemmæ rubræ inueniuntur. Lapillus enim huiusmodi humo inuolutus cum inter arenas attritus est, & terræ colorem habet & maris. Hoc mare in duos scinditur sinus. Ex iis qui ab oriente est *Persicus* appellatur, quia ora illius *Persæ* inhabitant. Alter verò *Arabicus* dicitur, quod sit circa *Arabiam*.

De æstibus & fretis. CAP. XVIII.

Æstus, ad Oceanum pertinet: fretum ad vtrumque mare. Nam æstus est maris accessus vel recessus, id est inquietudo, vnde & æstuarium per quæ mare vicissim tam accedit quam recedit. *Fretum* autem appellatum, quod ibi semper mare ferueat. Nam fretum est angustum & quasi feruens mare, ab vndarum feruore nominatum, ut *Gaditanum* vel *Siculum*. Nam freta dicta *Varro* ait, quasi feruida, id est feruentia, & motu feruoris habentia. *Fretum Siciliae* quod regium dicitur, *Salustius* ex tali causa vocari scribit dicens, *Italiae* olim *Siciliam* coniunctam fuisse, & dum esset vna tellus, medium spacium aut per humiditatem abruptum est aquis, aut per angustiam scissum. Et inde *perstrum* nominatum, quia *Græcè* abruptum hoc nomine nuncupatur. Est autem arctissimum trium millium spatio *Siciliam* ab I-

talia diuides, fabulosis infame monstris, quibus hinc inde *Scilla* & *Charibdis* ostenditur. *Scillam*, accolæ saxum in mari imminens appellant, simile celebratæ formæ procul visentibus. Vnde & monstruosam speciem fabulæ illi dederunt, quasi formam hominis, capitibus succinctam caninis, quia collisi ibi fluctus latratus videntur exprimere. *Charibdis* dicta, quod gurgitibus occultis naues absorbeat. Est enim mare verticosum, & inde ibi laniata naufragia, profundo emergunt. Ter autem in die erigit fluctus, & ter absorbet. Nam accipit aquas, ut vomat: vomit, ut rursus accipiat. *Sirtes* autem sunt arenosa in mari loca. *Sirtes* autem *Salustius* à tractu vocari dicit, quod omnia ad se trahant, & appropinquantes vadoso mari hæreant. Hæ autem ad mare *Egyptium* vicinæ sunt, & pariter admiscetur. *Vada* verò sunt per quæ in mari vel in fluminibus homines vel animalia pedibus vadant: quæ *Virgilius* *Brenia* appellat, *Græci* *βενηία*.

De lacis & stagnis. CAP. XIX.

Sunt & quedam maria quæ non miscentur *Oceani* fluctibus aut mari magno, & dicuntur lacus & stagna. *Lacus*, est receptaculum in quo aqua retinetur, nec miscetur fluctibus, ut lacus *Asphaltis*, lacus *Benacus* & *Larius*, & ceteri quos *Græci* *ἄσπασ*, id est stagna vocant. Nam fontes labuntur in fluuiis: flumina in freta discurrunt. *Lacus* stat in loco, nec profluit. Et dictus lacus quasi aquæ locus. *Lacus Asphaltites*, idem & mare mortuum vocatum, propter quod nihil gignit viuum, nihil recipit ex genere viuentium. Nam neque pisces habet, neque assuetas aquis & latis mergendi vsu patitur aues: sed & quæcumque viuentia mergenda tetaueris: quacunque arte dimersa statim resiliunt, & quamuis vehementer illisa cõfestim excutiuntur, sed neque vetis monetur resistere turbibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur, neque nauigationis patiens est, quia omnia vita carètia in profundum merguntur: nec materiam vllam sustinet, nisi quæ bitumine illustratur. *Lucernam* accensam ferunt supernatare: extincto lumine demergi. Hoc & mare *Salinarum* dicitur, siue lacus *Asphaltis*, id est bituminis, & est in *Iudæa* inter *Hierico* & *Zoaran*. *Longitudo* vsque ad *Zoaras* *Arabie*, dirigitur stadiis septingentis octoginta: latitudo stadiis centum quinquaginta vsque ad viciniam *Sodomorum*. *Lacus Tiberiadis*, ab oppido *Tiberiade* vocatus, quod quondam *Hærodes* in honorem *Tiberij* *Cæsaris* condidit. Est autem in *Iudæa* omnibus lacis salubrior, & ad sanitatem corporum quodammodo efficacior. *Genesar lacus*, amplissimus in *Iudæa* longitudine centum quadraginta extenditur stadiis, latitudine quadraginta diffundi-

tur, crispantibus aquis: auram non ventis, sed de seipso sibi excreans. Vnde & Genesar dicitur Græco vocabulo, quasi generans sibi auram. Denique per diffusiora spatia lacus frequentibus auris spirantibus agitatur. Vnde & purior haustus eius, & ad potandum dulcis & habilis. *Benacus lacus*, Italiae in Venetia, de quo fluuius nascitur Mincius, qui lacus magnitudine sui tempestates imitatur marinas. *Lucrinus* & *Auernus lacus* Capania sunt. *Lucrinus* autem dictus, quia olim propter copiam piscium vectigalia magna præstabat. *Auernus* autem lacus vocatus, quia aues ibi superuolitate non possent. Nam antea siluarum densitate sic ambiebatur, ut exhalantis inde per angustias aquæ sulphureæ fetor grauissimus superuolantes aues halitu suo necaret. Quam rem Augustus Cæsar intelligens, deiecit siluis ex pestilentibus amœna reddidit loca. Lacus autem idem & *stagnum*, ubi immensa aqua conuenit. Nam dictum est stagnū, ab eo quod illic aqua stet, nec decurrat.

De abyssis. CAP. XX.

Abyssus, profunditas aquarum impenetrabilis: siue speluncæ aquarum latentium, de quibus fontes & flumina procedunt, vel quæ occultè subtereunt. vnde & abyssus dictus. Nam omnes aquas siue torrentes per occultas venas ad matricem abyssum reuertuntur. *Fluctus*, dicti quod flatibus fiant. Vætorum enim impulsu agitatur aquæ fluctuât. *Aqua*, est statua & sine motu æqualis. Vnda verò cinis liquor, qui semper in motu est. *Lucretius*, *Aeris undas*, id est motus, & corpus illud quod refructuat. Nam nec vnda per se aqua est: sed aqua in motu quodam & agitatione quasi abeundo & redeundo vnda vocata. *Latex* propriè liquor fontis est. Et dictus latex quod in venis terræ lateat. *Gutta*, est quæ stat: stilla, quæ cadit. Hinc & stillicidium, quasi stilla cadens. *Stiria* enim Græcū est, id est gutta, inde fit diminutiuum, ut dicimus stilla: dum autem stat aut pender de tectis vel arboribus, quasi glutinosa est: dum ceciderit, stilla est. *Spuma* dicta eo quod spuat. sordes enim sunt vndarum. vnde & mustum, & ea quæ coguntur spuma purgantur. Hinc & sputum.

De fluminibus. CAP. XXI.

Fluuius, est perennis aquarum decursus, à fluendo perpetim dictus. Propriè autem flumen ipsa aqua, fluuius cursus aquæ. Prius autem flumen quàm fluuius, id est, prior aqua quàm decurrit. Duo sunt fluminum genera: vnum torrentis: alterū visum, de quo Virgilius, donec me flumine viuo, Abluero. Torrentis, est aqua veniens cum impetu. Dictus autem torrentis, quia pluuia crescit, siccitate torrefcit,

id est crescit, de quo Pacuuius, Flammeo vapore torrens torret. Cui Græci ab hyeme nomen dederunt, nos ab æstate: illi à tempore quo succrescit, nos à tempore quo siccat. *Amnis*, fluuius est nemore ac frondibus redimitus, & ex ipsa amœnitate amnis vocatur. *Decursus*, propriè finis cursus, siue aquarum sit, seu quarumlibet rerum. *Riuus* dicti, quod deriuentur ad irrigandum, id est inducendū aquas in agris. Nam irrigare inducere est.

Gurgies, propriè locus altus in flumine. *Puteus*, est locus defossus ex quo hauritur aqua, à potatione dictus. *Fons*, caput aquæ est nascētis, quasi fundens aquas. Quidam autem fluuiorum propriis ex causis nomina acceperunt: ex quibus nonnulli nominandi sunt qui in historiis celebres memorantur. *Geon*, fluuius de paradiso exiens atque vniuersam Æthiopiā cingēs, vocatus hoc nomine quod incremento suæ inundationis terram Ægypti irriget: enim Græci Latine terrā significat. Hic apud Ægyptios Nilus vocatur, propter limum quem trahit, qui efficit fecunditatem. Vnde & *Nilus* dictus est quasi *visus in vnda* trahens. Nam antea Nilus Latine Melo dicebatur. Apparet autem in Nilide lacu, de quo in meridiem versus excipitur Ægypto, ubi Aquilonis flatibus repercussus aquis retro fluctantibus intumescit, & inundationem Ægypti facit. *Ganges*, fluuius, quem *Physon* scriptura sacra nominat, exiens de paradiso pergit ad Indiæ regiones. Dictus autem *Physon*, id est, cetera, quia decem fluminibus magnis sibi adiunctis impletur & efficitur vnus. *Ganges* autem vocatus à Gangaro rege Indiæ. Fertur autem Nili modo exaltati, & super Orientis terras erumpere. *Tigris*, fluuius Mesopotamiæ de paradiso exurgens, & pergens contra Assyrios, & post multos circuitus in mare mortuū influens. Vocatur autē Tigris propter velocitatem instar bestię Tigridis, nimia pernitate currentis. *Euphrates*, fluuius Mesopotamiæ de paradiso exurgens, copiosissimus gemmis, qui per mediam Babylo-niam influit: hic à frugibus vel ab vbertate nomen accepit. Nam Hebraicè Euphrata fertilitas interpretatur. Mesopotamiam enim in quibusdam locis ita irrigat, sicut Nilus Alexandriam. Salustius autem autor certissimus asserit, Tigridem & Euphratem vno fonte manare in Armenia, qui per diuersa euntes longius diuiduntur spacio medio derelicto multorum millium: quæ tamen terra quæ ab ipsis ambitur, Mesopotamia dicitur. Ex quo Hieronymus animaduertit, aliter de paradisi fluminibus intelligendum. *Indus*, fluuius orientis, qui à rubro mari accipitur. *Hidaspes*, fuit Medorum rex antiquissimus, ex quo amnis orientis nomen accepit, qui nunc Hidaspes dicitur, de quo Lucanus:

Vallis

Vastis Indus aquis mixtum non sentit Hidaspem. Et, quâ Medus Hidaspes Accedit pelago, Phœbi surgentis ab igne. Qui dum sit fluvius Perfarum, dicitur tamen contra orientem decurrere. *Araris* fluvius Germaniæ. De quo Virgilius: Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. Currit enim Tigris per Parthiam & Assyriam. *Bactrus* fluvius orientis à rege Bactro vocatus fertur, à quo & Bactriani, & vrbs eorum. *Chospis* fluvius Perfarum, vocatus eorum lingua, quod miram aquæ dulcedinē habeat: adeo vt Persici reges quamdiu inter ripas Persidis fuerunt, sibi ex eo pocula vendicarint. Ex hoc amne quidam Cygnum Ciliciæ fluvium derivari existimant. *Araxis* amnis Armeniæ, qui ab vno monte cum Euphrate diuersa specie oritur, dictus quod rapacitate cuncta profrenat. Vnde & cum Alexander eum transgredi vellet ponte fabricato, tanta vi inundavit vt pontem dirueret. Hic breuibus intervallis ab Euphratis ortu caput tollit: ac deinde Caspium fertur in mare. Eluvius Scythiæ qui vocatur *Ovantes* iuxta Antiochiæ muros decurrens, qui à solis ortu oriens non longè ab vrbe mari conditur, quem de originis suæ tractu orientem veteres Latine appellauerunt. Cuius fluentis ex ipso impetu frigidioribus, & zephyris assidue ibi spirantibus, tota ciuitas momentis propè omnibus refrigeratur. *Iordanis* Iudææ fluvius, à duobus fontibus nominatus: quorum alter vocatur Ior, alter Dan. His igitur procul à se distantibus in vnum alueum federatis, Iordanis deinceps appellatur. Nascentur autem sub Libano monte, & diuidit Iudæam & Arabiam, qui per multos circuitus iuxta Iericho in mare Mortuum influit. *Eufis* Caucasæis montibus fusus cum pluribus aliis in Euxinum se præcipitat mare. Vnde & nuncupatur. *Cydnus* amnis Ciliciæ, à Tauro monte progrediens, miram aquarum habens suauitatem, & quicquid candidum est, Cydnum gentili lingua Sini dicunt. Vnde cydnus: anni huic nomen datum, quia tumet æstate quando niues soluantur: reliquis anni temporibus tenuis est & quietus. *Ilias* fluvius Asiæ. *Pactolus* fluvius Asiæ, arenas aureastrahens: de quo Virgilius, Pactolusque irrigat auro. quem pro aurato fluore alij Chrysooram vocant. *Erimus* fluvius Asiæ, qui Smirneos fecat campos, & ipse fluctibus aureis & arenis plenus, à quo Smirna vocata est. *Meander* amnis Asiæ flexuosus, qui recurrentibus ripis inter Asiam & Ionium præcipitatur in sinum, qui Miletum diuidit & Priene. Meander autem vocatus, quod sit flexuosus: & nunquam curvat rectus. De quo Ouidius, Quisque recurvatus ludit Meander in vndis. *Tanais* fuit rex Scytharum primus, à quo Tanais fertur fluvius nuncu-

patus, qui ex Riphæis syluis veniens, dirimit Europam ab Asia inter duas mundi partes medius currens, atque in Pontum fluens. *Inachus* Achaïæ amnis, Argolicos irrigans campos, quem rex Inachus à se nominavit, qui exordium Argiæ gēti primus dedit. Ibi est & Erimantus ab Erimanto monte dimissus. *Padus* Italiæ fluvius à iugis alpium fusus, ex tribus fontibus oritur: ex quibus vni vocabulum est Padus, qui diffusus in modum stagni amnem sinu dirigit, à quo & Padus est nuncupatus. Hic à Græcis *Eridanus* cognominatur, ab Eridano Solis filio, quem Phætothem dicunt, qui fulmine percussus in eodem fluuio deiectus est, & extinctus. Augeatur autem ex ortu Canis liquefcentibus niuibus, & cum accessione triginta fluminum circa Rauennam in Adriaticum mare deferatur. *Tiberis* Italiæ fluvius à Tiberino rege Albanorum dicitur appellatus, qui in hunc fluuium cecidit, & de exitu suo nomen dedit. Nam antea *Albola* antiquum nomen à colore habuit, quod niuibus albus sit. Ipse est autem *Tibris*, qui & *Tiberis*, sed Tiberis in quotidiano sermone: *Tibris* in versu dicitur. *Danubius* Germaniæ fluvius vocari fertur à niuium copia, quibus magis augetur. Iste est qui in Europa plus omnibus famam habet. Idem & *Ister*, quia dum per innumeras vadit gentes, mutat & nomen, & maiores sibi ambigendo colligit vires. Oritur à Germanicis iugis & occidentalibus partibus barbarorum, pergens contra orientem: sexaginta in se fluuios recipit, septem ostiis in Pontum influit. *Rhodanus* Galliæ fluvius ab oppido Rhodo cognominatus est, quæ coloni Rhodiorum vocauerunt, qui rapido concitus cursu, Tyrreniæ aquoris freta scindens, non modicum sæpe nauigatium facit periculum, dum inter se maris fluctus & amnis fluentia decertant. *Rhenus* à Rhodani societate fertur vocatus: quoniam cum eodem ex vna provincia oritur. Est autem Germaniæ fluvius inter tres Europæ maximos fluuios computatus, qui à iugo Alpium vsque in Oceani profunda cursus suos dirigit. *Iberus* amnis, qui quondam totius Hispaniæ nomen dedit. *Mineus* fluvius Galliciæ nomen à colore pigmenti sumpsit, qui in eo plurimus inuenitur: *Darius* à Græcis quasi Doricus cognominatus. *Tagus* fluuium Carthago Hispaniæ nuncupavit, ex qua ortus procedit, fluuius arenis aureis copiosus, & ob hoc cæteris fluuiis Hispaniarum prælatas. *Betis* fluvius, qui & Beticæ provinciæ nomen dedit: de quo Martialis: Betis oliuifera crinem redimite corona, Aurea qui nitidis vellera tingis aquis, eò quod ibi lanæ pulchro colore tinguntur. Betis autem dictus, eò quod humili solo decurrat. *pad* enim Græci hu-

mile vel mersum vocant. Quædam autem flumina in diluuiio soluta mole terrarum præclusa sunt: quædam verò quæ non erant abissi, tunc præruptis meatibus eruperunt.

De diluuijs. CAP. XXII.

Diluuium dictum, quod aquarum clade omnia quæ inundauerit deleat. *Primum diluuium* extitit sub Noe, quando hominum sceleribus offensus omnipotens, toto orbe coniecto, deletis cunctis, vnum spacium cæli fuit ac pelagi. Cuius hæcenus indicium videmus in lapidibus, quos in remotis montibus conchis & ostreis concretos, sæpe etiã cauatos aquis visere solemus. *Secundum diluuium* fuit in Achæa, Iacob patriarchæ, & Oigigi temporibus, qui Eleusina conditor & rex fuit, noménque loco & tempori dedit.

Tertium diluuium in Thessalia Moyfi vel Amphitryonis temporibus, qui tertius post Cecropem regnauit. Cuius temporibus aquarum diluuius maiorem partem populorum Thessaliæ absumpsit: paucis per refugia montium liberatis: maxime in monte Parnaso, in cuius circuitu Deucalion tunc regno potiebatur: qui tunc ad se raribus confugientes susceptos, per gemina Parnasi iuga fouit & aluit. A quo propterea genus hominum Græcorum fabulæ ex lapidibus reparatum ferunt, propter hominum insitam cordis duritiam. ¶ Sed & flumina cum insolitis aucta imbribus vltra consuetudinem, vel diuturnitatem, vel magnitudinem redundant, multaque prosternunt, & ipsa diluuium dicuntur. Sciendum autem flumina cum super modum crescunt, non tantum ad præsens inferre damna, sed etiã & aliqua significare futura.

ISIDORI HISPALENSIS
EPISCOPI ORIGINVM
SIVE ETYMOLOGIARVM

LIBER XIV.

CAPITA LIBRI DECIMIQUARTI.

- 1 De terra.
- 2 De orbe.
- 3 De Asia & partibus eius.
- 4 De Europa & partibus eius.
- 5 De Libya & partibus eius.

- 6 De insulis.
- 7 De promontorijs.
- 8 De montibus ceterisque terre vocabulis.
- 9 De inferioribus terre.

De Terra. CAP. I.

TERRA est in media mundi regione posita, omnibus partibus cæli in modum centri æquali intervallo consistens, quæ singulari numero totum orbem significat: plurali verò singulas partes, cui nomina diuersa dat ratio. Nam terra dicta à superiori parte, qua teritur: humus ab inferiore vel humida terra, vt sub mari: tellus autem, quia fructus eius tollimus: hæc & *Opis* dicta, eo quod opem fert frugibus. Eadẽ & arua, ab arando & colendo vocata. Proprie autem terra ad distinctionem aquæ, arida nuncupatur: sicut Scriptura ait, *Quia vocauerit Deus terram, aridam.* Naturalis enim proprietas, siccitas est terræ. Nam vt humida sit, hoc aquarum affinitate sortitur. Cuius

motum alij dicunt ventum esse in concauis eius, qui motus eam mouet. Salustius, Venti per concaua terræ præcipitati rupti aliquot montes tumulique sedere. Alij aquam dicunt generalem in terris moueri, & eas simul concutere, sicut vas, vt dicit Lucretius. Alij *motus* eandem terram vocant: cuius plerumque latentes ruinae superposita cuncta concutiunt. *Terræ* quoque *hiatus* aut motu aquæ inferioris fit, aut crebris tonitruis, aut de concauis terræ erumpentibus ventis.

De Orbe. CAP. II.

ORBIS à rotunditate circuli dictus, quia sicut rota est. Vnde breuis etiam rotella orbiculus appellatur. Vndique enim Oceanus circūfluens eius in circulo ambit fines. ¶ Diuisus est autem trifariè. Ex quibus vna pars Asia: altera Europa: tertia Africa, quæ & Libya